

Programrapport

Programmets namn: Ämneslärarutbildning för grundskolans årskurs 7-9: svenska, engelska, svenska som andraspråk	Ladokkod: LASEA18h
Antal högskolepoäng: 270	Årskull 2018H
Programansvarig: Eva Hesslow	

Enligt Riktlinjer för löpande utvärdering av kurser och utbildningsprogram vid Högskolan i Borås (Dnr 589-17) ska programrapporten utgå ifrån följande aspekter:

- 1) Studenternas möjlighet till ansvar och delaktighet
- 2) Sambanden mellan programmets kurser samt mellan examensmål, lärandemål undervisningsformer och examinationer
- 3) Forskningsanknytning i programmet
- 4) Programmets resurser och hur dessa har använts
- 5) Programmets användbarhet och förberedelse för ett föränderligt arbetsliv

Kommentarer gällande studentutvärdering, termin 9

4 av 6 registrerade studenter har besvarat programutvärderingen som genomfördes via lärplattformen Canvas i december-januari 2022/23. Det innebär en svarsfrekvens på ca 66% efter att två påminnelser skickats ut. Utvärderingen genomfördes i form av en digitalt tillgänglig enkät med 18 flervalsfrågor och två fritextfrågor. Även flervalsfrågorna hade ett kommentarsfält och några av studenterna utnyttjade möjligheten att skriva där. Under termin 9 (hösten 2022) tillkom ytterligare sex studenter i programmets sista kurs. Dessa studenter var omregistrerade för att skriva sina examensarbeten, men bjöds inte in till enkäten som enbart riktades till de studenter som läste kursen inom ordinarie studiegång. Enkätsvaren har analyserats av programansvarig och också diskuterats i samband med ett möte med programutvecklingsgruppen. Det är givetvis svårt att dra långtgående slutsatser av så få studentsvar, men se nedan gällande kursrapporter och också olika former av muntliga kontakter med studenterna.

Övrigt underlag för programrapporten:

- Kursrapporter för aktuell studentkull. Svarsfrekvensen har varierat mellan de olika kurserna i programmet, men kursrapporterna har ändå bidragit med relevant information.
- Hur lärartid och lärarkompetens har fördelats, utdrag ur TFU, framtaget av administratör.

- När det gäller studentgruppens genomströmning och avhopp har underlag framtaget av administratör använts. I detta underlag framkommer dock inte huruvida studenter som hoppat av ämneslärarprogrammet har bytt till annan utbildning vid Högskolan i Borås eller om de senare har återkommit efter studieuppehåll. När det gäller uppehåll och avbrott har programansvariga och övriga lärare ändå viss kännedom som har varit till nytta.
- Mötesanteckningar från programråd.
- Tidigare programrapport.

Programrapporten har förankrats med programutvecklingsgruppen. I gruppen ingår flertalet kursansvariga för kurser inom ämneslärarprogrammet, samt ytterligare några lärare med undervisning i programmet.

Studenternas möjlighet till ansvar och delaktighet

Studenter vid Högskolan i Borås har möjlighet att engagera sig i programråd och andra övergripande organ där studentkåren har formell representation. Det är ibland svårt för studentkåren att fylla platserna. Den aktuella studentkullen har tyvärr inte haft någon representant i programråd eller andra övergripande organ.

Alla studenter vid Högskolan i Borås har genom kursvärderingar möjlighet att vara delaktiga i och påverka utbildningen. Av enkätsvaren i programutvärderingen framgår att två studenter menar att de endast delvis tycker sig ha haft möjlighet till ansvar och delaktighet. Kursvärderingarna genomförs i slutet av samtliga kurser och i kurser om 15 hp eller mer ska även en mittkursvärdering genomföras. Formerna för denna varierar, medan kursvärderingen i slutet av kursen alltid genomförs anonymt genom en digital enkät som i första hand distribueras via aktuell lärplattform. Svarsfrekvensen på enkäten varierar och flera kursansvariga upplever en svårighet i att få studenter att besvara den. Studenternas kursvärderingar sammanvägs med kurslagets värdering och utmynnar i en kursrapport som ska tillgängliggöras för studenter i aktuell kull samt för kommande kull på kursplaneringsmöte och i digital form.

I rutinen för kursplanering ingår att ett kursplaneringsmöte ska erbjudas kommande studentkull i god tid före nästa kurstillfälle. Detta gäller för alla kurser utom programmets första kurs. Under kursplaneringsmötet ska kursrapporten från föregående kurstillfälle presenteras och genomförda och planerade åtgärder gås igenom. Vid kursplaneringsmötet har studenterna möjlighet att i kursens planeringsskede påverka exempelvis studiegrupper, schemaläggning och till viss del även arbetsformer. Deltagandet vid kursplaneringsmöten varierar, vilket generellt skulle kunna vara en bidragande orsak till att studenter inte känner att de har haft så stora möjligheter till delaktighet.

Möjligheterna till direkt kommunikation med lärare betonas ofta av ämneslärarprogrammets studenter, så även av denna kull. Att programmet har relativt få studenter kan säkerligen bidra till detta, liksom att många lärare har inslag i flera av programmets kurser. Studenterna nämner ofta att dessa mer informella kontakter är givande, eftersom de ger viss möjlighet att påverka pågående kurs. Muntlig kommunikation är dock inte anonym, vilket de digitala enkäterna är.

Inom området ansvar och delaktighet finns utvecklingsmöjligheter, exempelvis att studenter bjuds in till formella och informella påverkansmöjligheter men även att öka studenternas vilja att

på olika sätt engagera sig i sin utbildning. En fortsatt diskussion om hur vi kan få fler studenter att engagera sig behövs. Programansvarig har planer på att vid något tillfälle/år eller termin bjuda in studenterna till ”programträffar”, något som studenter vid diskussion i programrådet för lärarutbildningarna också menade skulle kunna vara positivt. Sådana träffar kan antingen organiseras för en specifik kull eller för alla programmets studenter. Ett par sådana träffar har tidigare ägt rum för att diskutera specifika mer akuta frågor, men det skulle behövas tydligare rutiner. Att bjuda in studenter/studentrepresentanter till programutvecklingsgruppens möten kan möjligen också vara ett sätt att öka studenternas ansvar och delaktighet. Detta har skett vid ett tillfälle med en tidigare kull för diskussion om frågor relaterade till förändringen av UVK1.

Sambanden mellan programmets kurser samt mellan examensmål, lärandemål undervisningsformer och examinationer

Utbildningen omfattar en utbildningsvetenskaplig kärna om 75 hp, inklusive 15 hp verksamhetsförlagd utbildning (VFU), samt ämnes- och ämnesdidaktiska studier om 195 hp inklusive 15 hp ämnesrelaterad verksamhetsförlagd utbildning i för studenten relevant verksamhet.

I utbildningsplanen betonas vikten av integrering mellan ämnesstudier och ämnesdidaktiska studier samt de estetiska uttrycksformernas betydelse i pedagogisk verksamhet i grundskolan. Alla utbildningar vid Högskolan i Borås har också en profil mot hållbar utveckling och informationssökningskompetens. I ämneslärarutbildning med inriktning mot grundskolans årskurs 7-9 ingår även utveckling av en digital kompetens.

I olika sammanhang, t ex i flera av kursrapporterna för denna kull, betonas att studenterna ser fördelar med integrerade ämnes- och ämnesdidaktiska studier och det framgår att de professionsanknutna inslagen värderas högt. I många moment varvas teoretiska inslag med praktiska övningar, exempelvis workshoppar där studenterna utifrån ett givet innehåll till exempel förväntas planera för undervisning. En student uttrycker dock, gällande alla programmets ämnen, att hen ”hade önskat mer undervisning och praktiska moment i hur man förmedlar kunskaper till elever”. I en kursrapport från denna kull betonas att de VFU-uppgifter som ges är både utvecklande och stöttande och att de knyter ihop teori och praktik på ett bra sätt. Studenterna önskar dock en tydlighet vad gäller antal undervisningstimmar under VFU, eftersom det ibland har upplevts som svårt att hävda sin rätt att få tid för undervisning. Ett arbete med att se över VFU-mål och examinationer hade påbörjats i programutvecklingsgruppen men avstannade i samband med pandemi-utbrottet. Detta arbete behöver återupptas och aktualiseras, vilket nu sker i samband med införandet av två nya ämneslärarprogram som ska ersätta det program som studenterna i den aktuella kullen har läst. I programvärderingen framkommer att studenterna är mycket positiva till VFU (alla svarar ”stämmer helt” gällande om VFU-perioderna gett stöd för professionsutveckling), men en viktig kritik gällande placering framkommer i ett fritextsvar. I detta svar beskrivs att studenter har placerats hos lärare med behörighet i ”fel ämne” innebärande att studenter som läst SVA placerats hos handledare som inte varit behöriga i SVA alternativt att studenter i en svenskurs har placerats hos en SVA-lärare. Här krävs ett intensivt arbete så att studenterna verkligen får den placering som de enligt direktiven ska ha och att de inte lämnas ensamma i att lösa de problem som uppstår.

Den högskoleförelagda undervisningen upplevs i likhet med den verksamhetsförelagda utbildningen ge gott stöd i professionsutvecklingen. Studenterna menar att de känner sig redo att undervisa i de tre ämnen som ingått i utbildningen. Svenskämnet är det ämne som flest svarat ”stämmer helt” på och en student uttrycker att det kanske beror på att ”svenskan är det ämne som fått mest utrymme och därmed ämnet man är mest trygg i”. När det gäller svenska som andraspråk finns en fritextkommentar som lyfter fram att det ibland har varit ”förvirrande” och att lärare i något fall inte har varit helt säkra på innehållet. I en annan fritextkommentar framkommer dock en annan bild: ”Undervisningen i ämnena, Svenska, SVA och engelska har varit väl genomfört, intressanta och lärarna har varit engagerade både i ämnet och i undervisningen. Lärarna i Svenska, Svenska som andraspråk och engelska är pålästa, engagerade och intresserade av studenternas frågor. Innehållet i kurserna har alltid känts relevant och viktigt för yrkesutövande men också som bildning för ett livslångt lärande.” Vi strävar i alla kurser efter att de lärare som är mest kunniga inom olika områden ska ansvara för undervisningen. I vissa fall kan det vara svårt att genomföra, eftersom en del lärare är hårt belastade. I såväl programvärderingen som tidigare kursrapporter betonas att lärarna är professionella och att undervisningen gett ett gott stöd för lärande: ”Kunniga lärare som bryr sig om studenterna och vill att de ska lyckas” och ”Duktiga lärare/handledare, som student har man sett sig sedd”.

Arbets- och examinationsformer har varierats både inom och mellan kurser. I kursrapporter framkommer det att studenterna upplever detta som positivt. I programvärderingen framförs dock i ett fritextsvar att ”vissa examinationer inte varit jättegivande”. Kommentaren tycks främst handla om muntliga examinationer där det lyfts att ”lärarna har ett ansvar att se till så alla har en chans och inte bara låta några köra över resten”. En annan kommentar gäller bedömning där det sägs ”vissa studenter har fått sina examinationer rättade med en gång och fått feedback långt före andra”. Svaret utvecklas inte ytterligare men är givetvis viktigt att förhålla sig till. Det är viktigt att det är tydligt för alla inblandade, studenter såväl som lärare, att examinationsdatum gäller vid bedömning.

Progressionen genom utbildningen har upplevts som tydlig: ”Nu i slutet av utbildningen kan man se en tydlig linje mellan första terminen och sista terminen och man kan se hur man har utvecklats.”

En viktig aspekt som återkommande har lyfts av studenter inom ämneslärarprogrammet, är att innehållet i UVK-kurserna inte alltid upplevs som så relevant för dem och att föreläsare ibland inte tycks medvetna om att blivande ämneslärare ingår i studentgruppen. Detta är också framträdande i programvärderingssvaren från denna kull: ”Mycket av programmets innehåll har varit ovärderligt. Men mycket av UVK har helt och hållet haft F, 1-3 som utgångspunkt vilket känns tråkigt. Tiden hade kunnat användas mer meningsfullt istället. Det här är den största bristen på lärarutbildningen”. Baserat på tidigare kurs- och programrapporter samt diskussioner i programlag och kurslag, har i de nya programmen de första 30 poängen i UVK förändrats och ämneslärarna läser nu två kurser om 15 hp, riktade enbart till dem. Studenterna har även i UVK-kurserna under termin fyra uttryckt att de önskar mer fokus på äldre elever, något som kursansvariga i dessa kurser nu arbetar för att tillmötesgå i samband med att kursplanerna delvis skrivs om i de nya programmen.

När det gäller genomströmning var den sista terminen fem studenter från den ursprungliga kullen registrerade, men en student som tagit studieuppehåll tillkom under termin sju och slutförde därefter programmet med denna kull. När denna programrapport skrivs (april 2023) har två studenter tagit ut examen och ytterligare två har klarat det sista examensarbetet. Övriga studenter har endast det sista examensarbetet och möjligen ytterligare någon examination kvar, vilket förhoppningsvis innebär att alla kvarvarande studenter tar examen inom överskådlig tid.

Från hösten 2021 erbjuds en ny ämneslärarutbildning som ersätter den utbildning som lästes av den aktuella studentkullen. Den tidigare treämnesutbildningen har ersatts av två program, där studenterna läser antingen svenska och svenska som andraspråk eller svenska och engelska. Utbildningen är en termin kortare. I arbetet med att utveckla denna nya utbildning har programutvecklingsgruppen samt kursansvariga i samband med att nya kursplaner skrivs ett ansvar för att tillsammans se över såväl mål och examinationer som kurslitteratur och också tydliggöra kopplingen till examensmålen. På så sätt kan vi fortsätta att ytterligare stärka sambanden mellan kurserna och progressionen inom programmet, bland annat i linje med erfarenheter beskrivna i kursvärderingar och i denna programrapport.

Forskningsanknytning i programmet

Forskningsanknytningen i programmet sker på olika sätt. Kurslitteratur samt föreläsningar kopplas till relevant forskning inom de olika områden och ämnen som ingår i programmet. Denna koppling sker både genom att lärare som bedriver egen forskning undervisar i programmet och genom att undervisande lärare knyter an till annan aktuell forskning. I flera av programmets kurser ingår även undervisning om vad forskning är och om hur forskning kan bedrivas, exempelvis genom resonemang om empiriska studiers data, teori och analys. På så sätt bidrar programmet till ett systematiskt och kritiskt förhållningssätt, som studenterna kan använda sig av i sitt blivande yrke som en del av att arbeta på vetenskaplig grund.

Inom UVK-kurserna synliggörs forskningsområden som berör hela skolväsendet. I de ämne-teoretiska och ämnesdidaktiska kurserna knyts an till såväl ämne-teoretisk som ämnesdidaktisk forskning. I olika examinerande moment krävs att studenterna tydligt ska motivera och förankra resonemang i relevant forskning. Därtill krävs att studenterna under programmets gång självständigt söker, läser, analyserar och presenterar vetenskapliga artiklar, främst i de avslutande examensarbetskurserna men även i tidigare kurser.

Studenterna upplever att de genom utbildningen har fått en ökad kunskap om forskning såväl inom området pedagogiskt arbete som inom ämnena. De menar också att de har utvecklat sitt kritiska tänkande och att de har fått en ökad förståelse för komplexa företeelser, frågeställningar och situationer inom lärarprofessionen. På de frågor som rörde dessa områden svarade alla studenter ”stämmer helt”. När det gällde förmåga att genomföra utvecklingsarbeten är svaren också positiva, 50% svarar ”stämmer helt” och 50% svarar ”stämmer ganska bra” på påståendet ”Genom programmet har jag utvecklat min förmåga att genomföra utvecklingsarbeten”.

Programmets resurser och hur dessa har använts

Undervisningen i programmet har uppgått till 3355 timmar. Timmarna inkluderar förarbete, examination och dubbling om undervisning bedrivits i grupper, varför den enskilde studentens schemalagda undervisningstid inte kan räknas fram utan att göra sökningar i schemaprogrammet och följa hur många timmars undervisning som en enskild student de facto får ta del av. I programmet har adjunkter, lektorer och professorer undervisat, vilket också kan relateras till vår strävan efter forskningsanknytning. Fördelningen mellan adjunkter (41,6%) och lektorer (49,3%) var för denna studentkull relativt jämn. 4% av undervisningen har bedrivits av professorer, främst i svenskkurser och i UVK2 samt examensarbetskurser. Undervisning har även bedrivits av externa föreläsare (5,1%). Studenterna har därutöver haft tillgång till VFU-handledare under VFU-perioderna. 5 av 17 kurser har samlästs med andra program.

I programmet finns som tidigare nämnts en strävan efter att de lärare som har bäst kompetens för olika moment, teoretiska såväl som didaktiska, också ska ansvara för undervisning och examination i dessa moment. Det har ibland inträffat att detta har varit svårt att genomföra fullt ut, då flera lärare i programmet har haft fulla tjänster. Ett fortsatt arbete med att prioritera så att resurser i form av personal utnyttjas på bästa sätt, bedöms av programansvarig vara mycket viktigt. I de nya programmen, där UVK 1 är en egen kurs för ämneslärarstudenterna, kan detta vara av särskilt stor vikt, så att denna första kurs verkligen upplevs som meningsfull, men även i UVK2-kurserna vore det värdefullt om personal med erfarenhet från undervisning av äldre elever kunde involveras mer.

Programmets användbarhet och förberedelse för ett föränderligt arbetsliv

Baserat på enkätsvaren tycks utbildningen ha förberett studenterna väl för det kommande yrkeslivet. Studenterna känner sig på det stora hela redo att undervisa i de ämnen som de utbildats för. Den aktuella studentgruppen bestod dock av få studenter, vilket gör det svårt att dra långtgående slutsatser.

Övrigt

Även om det program som denna programrapport gäller successivt avvecklas och nu ersätts av två program, är det som tas upp i rapporten relevant. Vi behöver dels skapa goda förutsättningar för de studenter som läser de sista terminerna i det tidigare programmet, dels fortsatt utveckla de nya programmen med stöd i sådant som tagits upp här.

Statistik från Ladok visar att 18 studenter fanns registrerade den första terminen för den aktuella studentgruppen, men att detta antal till termin två hade minskat till 7. Orsakerna till denna skillnad är inte klarlagda, eftersom högskolan inte har rutiner för att följa upp och efterfråga orsaker till avhopp eller byten till andra program. Det framkom dock i samtal med några av de studenter som avbröt utbildningen att de istället valde att söka andra utbildningar.

Aktuell studentkull tog sin examen i januari 2023. På grund av Coronapandemin genomfördes i princip all undervisning på distans från mars 2020 fram till mitten av höstterminen 2021. Tyvärr ställdes inte någon konkret fråga om distansstudierna i kursvärderingsenkäten, men flera av

studenterna i denna kull uttryckte i samtal att det var positivt att vara tillbaka på Campus och de hade också en god närvaro.

Utvecklingsområden, eventuella förslag till förändringar

Eftersom vi befinner oss mitt uppe i ett förändringsarbete, där den tidigare utbildningen successivt avvecklas och ersätts av två nya program, blir förslag till eventuella förändringar och utvecklingsområden dels viktiga för de sista kullarna (LASEA19 och LASEA20) i treämneprogrammet, dels ett led i den fortsatta utvecklingen av tvåämnesprogrammen. I rapporten diskutera olika aspekter av utveckling och nedan lyfts några delar som av programansvarig och involverade lärare bedöms som särskilt viktiga.

Studenternas möjlighet till ansvar och delaktighet

Vi ser ett behov av att på olika sätt fortsatt utveckla studenternas möjlighet till ansvar och delaktighet, trots att studenterna ofta betonar möjligheterna till mer informella kontakter med lärare och kursansvariga. Vi behöver stärka möjligheterna till delaktighet genom de mer formella kanalerna för delaktighet. Här kan dels ett mer högskoleövergripande/institutionsövergripande arbete behövas, dels ett arbete på programnivå.

När det gäller kursplaneringsmöten är dessa tänkta både att ge information inför kommande kursstart och att vara en möjlighet för studenter att utöva visst inflytande. Närvaron på dessa möten har varierat men har ändå de senaste åren varit relativt god, möjligen tack vare att mötena har schemalagts så att det blivit naturligt för studenterna att närvara. Det är viktigt att studenterna även fortsättningsvis känner att det under dessa möten finns en reell möjlighet till påverkan av kurser som de själva ska läsa, till skillnad från kursvärderingar där studenterna ibland menar att dessa enbart bidrar till förändringar för kommande kullar.

Vi planerar ”programmöten” för att fånga upp olika frågor, både med enskilda kullar och med alla studenter på programmen. Förhoppningsvis kan sådana möten leda till att studenterna känner att det finns fler möjligheter till dialog och förhoppningsvis kan det leda till en ökad vilja att engagera sig i exempelvis programråd.

Sambanden mellan programmets kurser samt mellan examensmål, lärandemål undervisningsformer och examinationer

På institutionsnivå finns ett behov av att uppdatera och tydliggöra rutiner så att de är kända och följs av kursansvariga och av kurslag. Ett exempel på frågor som tagits upp i denna rapport är vikten av att alla som arbetar i programmen är noga med att hålla examinationsdatum. Inom lärolaget diskuteras nu också någon form av workshop om bedömning för att säkerställa likvärdighet. Den typen av samtal inom personalgruppen är viktiga både när det gäller bedömning av examensarbeten och när det gäller andra former av examinationer. Detta är ett arbete som behöver ske såväl institutionsövergripande som på program- och kursnivå, som ett led i att skapa tillit hos studenterna.

Det är mycket viktigt att VFU-placeringar sker i linje med placeringsdirektiven och det krävs en fortsatt dialog med VFU-teamet.

Studenterna i den aktuella kullen har efterlyst en tydlighet, t ex i VFU-brev och vid VFU-information, gällande antal undervisningstimmar under VFU. Vi behöver se över rutiner för hur vi kommunicerar, så att högskolans önskemål framgår tydligt. Ju fler VFU-handledare som deltar i de planeringsmöten som vi bjuder in till, desto bättre är möjligheterna till dialog. En utmaning har varit att nå ut till handledarna och närvaron under planeringsmöten har inte alltid varit så god, men vi har i vissa kurser sett ett ökat deltagande när vi i nära anslutning till mötena har skickat en påminnelse via mejl.

Programmets resurser och hur dessa har använts

Det är fortsatt viktigt att det ges möjlighet att allokera rätt kompetens för moment i kurserna. Det är också viktigt att personer med ämneslärarerfarenhet finns med i de tre kurser som ingår i UVKII, för att på så sätt säkerställa att studenterna upplever kurserna som relevanta för dem.

Det är också av högsta vikt att se över behoven av eventuell rekrytering för att till exempel täcka in kommande pensionsavgångar. Erforderlig kompetens behöver finnas inom alla de kurser som ingår i programmet.

Programmets användbarhet och förberedelse för ett föränderligt arbetsliv

Studenternas svar tyder på att de i stort är mycket nöjda med utbildningen och de kunskaper som de har erbjudits under utbildningens gång.